

НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 14. ДЕЦЕМБРА 1875.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАВАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРТОТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

РОМЕО И ЈУЛИЈА.

Трагедија у 5 чинова, написао В. Шенспир, с енглеског превео др. Л. Костић, за српску позорницу уредио А. Хаџић.

(Наставак.)

ТИБАЛТО.

О миру збори, а у руци мач!
Ја јрзим мир, к'о мирног ђавола,
И тебе шњим, и Монтекиће све.
Де држ' се, кукавицо! (Боре се.)
Долазе више њих из обадве куће, који се помешају у бој;
за тим долазе грађани с батинама и ражњевима.

ПРВИ ГРАЂАНИН.

Донес'те буце, куке, ражњеве,
Не дај се, држ', по Капулетови,
По Монтекићи, фурај, море, де!
Долази Капулет у поћио хажини и Капулетовица.

КАПУЛЕТ.

Та ко се то буни? — Хеј, донес' ми мач!

КАПУЛЕТОВИЦА.

Пре штаку, штаку! Какав теби мач?

КАПУЛЕТ.

Та мач, кад кажем! Ви'ш Монтекија,
Где оштри мач, па мене презире.

Долази Монтеки и Монтекиница.

МОНТЕКИ.

Никакви Капулете! Пуштај ме!

МОНТЕКИ.

Ни стопе даље, тражиш ђавола!

Долази Кнез са својом пратњом,

Кнез.

Хеј, свађалице, подле бунције,
Што братском крвљу ноганите мач!
Зар не чујете? Људи, зверови,
Што гасите у крви рођеној

Ђаволску ватру свога беснила,
Бре, доле те несретне мачеве,
Ил' на смрт ћу вас сваког мучити!
Из руке мач, па чујте кнежев суд:
Три буне већ из једне речи тек
Монтекија и стар — Капулета,

Три буне већ побунише ми град,
Побунише ми древне грађане,
Да збаце стални збильски најит свој,
Да старом руком стари зграбе мач,
Од дугог мира заљбани већ,
Да рђу вашу, рђом сатири.
Ал' дигнете л' ми свет још који пут,
Животом ћете буну платити!
Сад одлазите ви остали сви!
Ти, Капулете, хајде са мном сад,
А Монтеки нек дође пред вече
У моје дворе, моје судиште,
Да сав мој суд и вољу чујете!
Разилаз'те се, ил' вас чека смрт!
Оде кнез и пратња; понда Капулет и Капулетовица, Тибалто,
грађани и слуге.

ПОЈАВА ДРУГА.

Улица.

Ромео, Меркуцијо, Бенволијо с пет или шест масака, ба-
кљоносци и други

РОМЕО.

То дакле да нам буде изговор,
Ил' да се баш чинимо невенити?

БЕНВОЛИЈО.

Прошло је доба таквим формама,
Ја не ћу љеља с очним новојем,
Што по татарски носи шарен лук,
Страх женама к'о чворку страшило.
Ал' нек нас гледе како им је буд,
Одиграћемо наше, па на пут!

РОМЕО.

Не марим игре; дај ми свећу ти,
Па кад ћу свећу, све ћу сносити.

МЕРКУЦИЈО.

Аја, мој Ромео, мораши играти.
(Наставиће се.)

ХРВАТСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ДУБРОВНИКУ.

„Обзору“ пишу: У недељу, 25. априла, подиже се застор у бундићевом позоришту, да нам у талијином храму опет након дугих година одјекне глас онога језика, који материјим млеком усисасмо — нашим леним, милозвучним, језгритим језиком.

У 8 саахата већ се била сакунила лепа кита дубровачког објинства, која жељаше сведоком бити тог свечаног тренутка. Но краткој свирци захуји застор, тишина завлада на све стране, рекао бих, сваки присутан и дах у грудима зауставља, само да не изгуби ни цигле речице од „поздрава Дубровчанима“, које слушати једва ишчекиваше и ухо и срце и душа.

На позорницу ступи вредни вођа милих нам гостију г. Мандровић. Још и не проговори, али га бурно пљескање поздрави, као добродошлога посланика сјодне нам браће, који и у срцу и на језику носаше срдачни поздрав с оне стране Велебита, да њиме Дубровчане поздрави.

Вурним пљескањем и клицањем „живио“ поздрави сакупљено објинство миле им госте у њиховом управитељу.

Тишина опет завлада и прва реч „поздрава“ одјекну ваксоликим простором. Не знам како коме, али мени, као да жива ватра прође целим телом, кад говорник почне низати лене китице красна и дивотна слова. Свака реч дираше срце и душу, сваки став буђаше усхит и одушевљење свеколиког објинства, иза сваке китице заори бурно клицање, које хтеде рећи: „Живио роде мили! који нам материнским словом тако лепо, тако красно прошлост спомињеш и славиш, а садашњост дичиш и пространим светом разносиш.“

Том приликом чусмо, како љежно, како умилно где љежност и умилност ваља изразити, — а како нам бурно и ватreno наш језик на слушаока утиче, где ваља буриу крепост и ватreno одушевљење исказати, — кад нам реч та са уста вешта говорника тече, а та хвала у пуној мери иде г. Мандровићу.

Лепо и красно слово „Поздрав Дубровчанима“ написао је познати нам у хрватској књижевности заслужни, вредни и цејени наш списатељ и песник г. Август Шеноа.

Дубровник поклочи нашем роду леп број славних песника, који беху слављени, те се и данас још у пуној мери славе, — али само њихова дела и име њихово у народу још живи, но њих нема! Али пословица вели: „На млађима свет остаје.“ С тога се од свег срца радујемо, што нам и садашњост рађа људе, који су надахнути песничким духом и полетом, као што је вредни г. А. Шеноа и више њих, који нам славна дела и спомена вредне догађаје у песмама певају, те их тако потоњем потомству за усномenu остављају. За то му ја, а са мном сви, који чуше красну му песму — кличем: Живио! Хвали ми и слава! Слава народу, који рађа такове синове!

А сад да пређем на рад самога друштва.

Друштво је давало 15 приказивања разнога облика. Ту беше трагичних и шаљивих приказивања, али свако у својој струци беше савршено у потпуној мери. Кад се ваљало смејати, могао си се од срца насмејати, тако, да ма сетан и зловољан био — сета и зловоља мораде уступити смеху и веселости. Трагична пак приказивања утицаху на слушатеље, — рекао бих, сви ти догађаји сад се у истини збивају пред очима слушалаца, тако, да умно и вешто приказивање многу сузу истисну и сузама ненавидилим очима, а камо ли тек нежним и на сузе вазда готовим очима нежнога спола. Многи рубчић донесен сух сухцат у храм богиње Талије, беше кући однесен скроз и кроз мокар, као да си га из воде извукao.

Није ми намера похвалити сваког појединог, јер би ми ваљало много тога написати, кад бих врлине сваког појединог овде набрајати хтео, — учинио бих то до душе драге воље, али ми моји послови не доцуштају толико времена, а увиђам да није ни потребно, јер дела њихова у толико их хвале, да би моја хвала излишна била. Но толико могу и хоћу да речем, да им свеколико дубровачко објинство признаје јасно и гласно: да се надало лепом и вештом приказивању, али да је друштво надмацило у сваком обзиру ту наду. Зна се, да земља троши лепу своту новаца на издржавање тога уметничког завода, али земља нека не жали тога новца, јер заиста леним плодом урађа, те служи на част

и дику оном народу, који негује такав завод и својим га назива.

Могао бих још много у хвалу и славу милих нам гостију навести и у погледу приказивања као и у погледу лепог и сваке хвале достојног њиховог понашања према објинству као и понашања једног члана према другом. Ту влада лепа слога ред и уједноштвот.

Само напред тако, живили!

Бог би дао, да нам скорим опет у госте дођете, а дубровачко објинство примиће вас срдично кличући: Добро нам дошли!

А сада хвала високој земаљској хрватској влади, која нам, не обзирајући се на жртве, послала друштво, да нас за кратко време забави лепим драматским представама у милом нам и слатком матерњем језику. Слава и хвала високој влади! Слава народу хрватском!

„Vienac“ се с правом тужи, што није добио за цело време бављења хрватске позоришне дружине у Дубровнику никаква гласа о њеном раду. То је у истини веома жалосно, то се не може оправити! — велимо и ми као и „Vienac“. Ствар, веома важна ствар пролази муком, а са чије кривице? Свакако има те кривице и у Загребу. Људи, који с тим послала имају, зазиру од књижевника, као паклених духови, а ипак је требало послати некаквог пакленика са друштвом, да изнесе пред свет важност тајних представа у том, славном граду. Али наше позориште може живети без књижевника, — веле неки. Нека им је на души! После прве представе добио је уредник „Vienca“ А. Шеноа овај поздрав жицом: „Општина дубровачка, чувши синоћ с усхићењем „Поздрав Дубровчанима“, у име свега становништва захваљује срдично песнику, уздизући к небу руке, да се „брратски вез“ што пре испуни. Пуцић начеоник.“ Колико нам је драго, вели „Vienac“, да су наши дубровчани тако усхићени, толико жалимо, да ће свет од тога врло мало знати. То је неопростива, неизмерна потрешка. Sapienti sat.

По „Nar. Nov.“ приказани су били у Дубровнику ови комади: 25. априла после „Продлова“ „Баволови записници“ — 26. априла: „Лек од

иуница“ и „Телеграм“ — 27. априла: „Тврдица“ — 30. априла: „Милион“ (свечана представа у славу доласка Њег. ц. и кр. апостолског Величанства цара и краља.) — 2. маја: „Људевит XI.“ — 3. маја: „Ћушка упозоришту“ — 4. маја: „Мати и син“ — 6. маја: „Лепа млинарица“ и „Школски надзорник“ — 8. маја: „Ропсова од Сен-Тропеза“ — 9. маја: „Париски колотер“ — 10. маја: „Отело“ — 12. маја: „Великашица грађанскога рода“ — 13. маја: „Дон Хуан у Висбадену“ и „Локот“ — 15. маја: „Дивљан“ (Wildfeuer). — 16. маја: „Мејрима“ (У корист учитељске закладе и помагања болестника дубровачког радничког друштва). — 17. маја: „Телеграм“ и „Локот“ — Ванредна представа на опште захтевање.

Из овога се репертоара види, да је свакоме члану била пружена прилика, да се одликује.

Прве четири представе биле су веома добро посебене, други шест нешто слабије, али код последњих шест било је позориште увек дупком пуно.

При последњој представи обасује дубровчани представљаче венцима и цвећем, као густом кишом, тако, да је сва позорница била цвећем застрта.

Растанац је био ванредно срдачан. Било је као да се растају браћа и стари пријатељи. Дубровачки родољуби изразише живу жељу, да им се мили гости једном опет сврате у Дубровник. То је најбољи доказ, како је друштво омилено дубровчанима, који су признали, да се не сећају, да су икад имали у својим зидинама тако врле представљаче и тако честите, уредне људе. Ни најмања размирица, ни најмања неслога није се ту показала, сви су се чланови владали управо за углед, те су својим достојним понашањем позоришном заводу лице осветлали и сјајно по-били оне лажне гласове, што су их неки беспо-слени злобни језици ширили по Загребу.

Уверени смо, да ће вредни наши чланови драме, ако им се други пут опет пружи прилика, исто тако посведочити своје врмине, своју љубав према заводу, уметности и народу свом. Живили!

Д И С Т И Џ И.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Српско позоришно друштво) под управом Ђорђа Пеleshia обилази, као што "Viennac" јавља, „сву земљу дајући хрватским језиком представе. Подузеће г. Пелеша сваке је похвале достојно. Нека се одсад наша вила оглашује по хрватским градовима, где се до сад шептирила само туђинска Талија. Овај је појав тим радоснији, што разабирено из казалишних цедуља, које нам случајно донађеши руку, да ово друштво много вљажније негује драму, него наше земаљске казалиште, коме би то ипак понејглавнија сврха имала бити. Међу осталима давали су пролетес у Слатини ове изворне комаде: „Звонимири“, „Зидане Раванице“, „Сабурица и шубара“, „Ђурађ Бранковић“, „Границари“, „Школски надзорник“, и др. Ко не верује, може у нашем уредништву видити казалишне цедуље. У нашем се театру у место тога даје „Фернанда“, „Звонар богородичине пркве“, итд.“

* (Чешко народно позориште.) Чешки сабор дозволио је своту од 300.000 фр. да се може донрати велико чешко позориште на Влтави. Та ће се свота исплатити у четири годишња оброка.

М У З И К А.

* (Духовни концерат у Петрограду.) Шевци царске руске дворске цркве у Петрограду приредили су 7. децембра о. г. „духовное пѣние“ у корист Херцеговца и Вошњака. Програм тог духовног концерта био је јако занимљив. Невели су ове црквене песме: 1. „Хвалите Господа“, од Н. И. Бахмејева; 2. „Да воскреснет Бог“, од Д. С. Бортњанскога; 3. „Ирмоси у шест гласова“, по грчком напеву; 4. „Иже херувими“, од А. Т. Львова; 5. „Благообразни Јосиф“, од Д. С. Бортњанскога; 6. „Тебе бога хвалим“ (№ 3), од Д. С. Бортњанскога.

* (Апостол руске песме) Димитрије Александровић Славјански, који је пре неколико година давао концерте и по нашим крајевима, приређује сада концерте у Москви у корист „страждуших братњак славјанских“ по Херцеговини, Босни и Старој Србији. Тај „апостол руске песме“, као што га називају руски листови, давао је 9. новембра о. г. први концерат у Москви. На том концерту певао је Славјански и више словенских песама, а од српских „Калоперо“, и „Девојка соколу зулум учинила.“ По руским новинама понејбоље се донапала српска песма „Калоперо“, која те мелодијом својом чини сетним певеселим, па те после блажи хармонијом мечих звукова својих.

* (Аделина Пати,) та на гласу певачица, тако је очарала Русе у Москви, да је приликом своје кориснице имала прихода 9,333 рубаља. Осим тога добила је украс за прса са 50 комада брилијаната, цело посуђе за сто од чистог злата и до 400 букета. „А шта би тек било,“ веле руски листови, „да није ударио крах!“ Из захвалности, или што је милостива срца, певала је други дан после своје кориснице у цркви, а после је заишла купити у цркви прилоге на пострадале Херцеговце и Вошњаке и том је приликом скучила до 1000 рубаља.

С И Т Н И Ц Е.

* (Срби и Словени у Америци.) Као што је познато у Америци живе око 200,000 Чеха, а око 100,000 Србаља и других јужних Словена. Чим се међу њима разнео глас, да су Херцеговци и Вошњаци устали да се ослободе од свога дик-дунимана Турчина, одмах су почели скупљати прилоге у корист њихову. Чешке новине што излазе у Америци, Чикагу, С. Лују и Кливленду: „Славија“, „Католичке новине“, „Народни листи“, „Шокрок“, одмах су позвали тамошњи словенски свет на прилагавање. По Њујоршком чешком листу „New-Yorkskie Listy“ од 22. октобра о. г. скучило се одмах 205 долара. Јачачко чешко друштво „Сокол“ у Њујорку приредило је 16. октобра о. г. представу у корист наше браће Херцеговца и Вошњака, што страдају од турске насиља, и том приликом представљали су „Воденичареву Ђерку.“ Њујоршко женско чешко друштво „Љубуша“ одредило је на своме састанку од 14. октобра о. г. 40 долара у помоћ „словенској сабрањи.“ Представљачко и певачко друштво чешко „Глагол“ приредило је 24. октобра о. г. представу и игранку у корист устаника. Скупљају се прилови и по свима другим американским варошима где год има Чеха или јужних Словена. Тако у Расину чешко друштво „Народни Jednota“ издало је позвив у коме се између осталога ово вели: „Крв проливена на бојишту у Херцеговини, пролива се за слободу и за лепшту будућност целога словенског света. Од кога ће да траже помоћ у тешкој невољи својој удовице, сирочад и нејач оних храбрих бораца, што изгинуше за крест часни и слободу златну, ако не од нас, браће своје? Ми осећамо најбоље њихову невољу, нас Словене, које овде огрева сунце праве слободе, тишити њихова беда, мори наше њихова туга! Наша је братска дужност, да им помогнемо, да им блажимо тешке ране од столбница!“

И у самој Калифорнији и Сан-Франциску, скучију се на исту цел прилози. Тога ради био је збор и на том је за председника скучијачког одбора изабран Ивановић, Србин из Далматије. У одбору има 18 чланова, од којих је већина Срби из Далматије. На том збору скучило се одмах 1628 долара, и 50 чланова тога збора обвезали су се давати месечно по 300 долара докле год траје устанак. Осим тога позвао је тај одбор на прилагавање све Словене што живе околног тихога мора и тако ће се одатле, као што јављају, послати 5000 долара митрополиту цетињском.

И у Чикагу, Висконсину, Охају и Сан-Лују скучију се прилози на Херцеговце и Вошњаке. Нарочито се живо ради око скучија прилога у Сан-Лују где има око 10,000 Чеха, који тамо имају јачачко друштво „Сокол“ и друштво „Словенску липу“ где се држи редовна јавна предавања на чешком језику о различитим предметима, а све у корист „словенске усташке браће.“ Живили врли борци за словенску увајамност у далеком, туђем свету!

Издаје управа српског народног позоришта.